

Клеванське стадо перейшло на територію Цуманського ДМГ, а Бахчисарайське стадо було відловлено та переселено в Дашівське господарство. Протягом усього часу існування зубра на Україні самостійно утворилась, як відгалуження Уладівської субпопуляції Хмельницька субпопуляція, коли у 1995 р. 16 голів мігрувало в район Летичева (Хмельницька область). Хмельницька субпопуляція проіснувала до 2000 р. Після чого тварини зникли, вірогідніше всього в результаті браконьєрства. Надвірнянська субпопуляція зникла в 2004 році у результаті захворювання самців на гнійний баланопостит.

Протягом усього проміжку існування популяції зубра на Україні чисельність виду на окремих часових проміжках зростала, проте останнім часом спостерігається її зменшення.

Загальне поголів'я зубрів в Україні на 1992 рік перевищило 680 особин, а розміри окремих груп чи популяцій коливались від декількох до більше двохсот голів. Слід зазначити, що не всі місця випуску були вдало підібрані. Тому погано розмножується вид у гірських районах Львівської області. Занесений у Надвірнянську субпопуляцію Івано-Франківської області гнійний баланопостит привів до вимирання субпопуляції. За рахунок міграцій і браконьєрства різко скоротилась чисельність у Цуманському ДЛМГ Волинської області. Повністю знищені субпопуляції в Чернігівській, Сумській, Хмельницькій областях. Перспективними в плані розселення залишаються державні підприємства лісового господарства Вінницької та Чернівецької областей, де чисельність тварин постійно зростає. Так, завезені в 1979 році 6 особин (2 самця і 4 самки) зубрів у Вінницьку область, на момент обліків 2008 року склали стадо в 94 голови. Такі середні показники зберігаються до 2010 року. А на сьогоднішній день популяція зубра складає більше сотні голів.

Шаталюк Г.С.,
аспірант кафедри біології

СУЧАСНІ ПРЕПАРАТИ РЕТАРДАНТНОЇ ДІЇ В РОСЛИННИЦТВІ

Одним із сучасних напрямів підвищення урожайності та якості продукції рослинництва є впровадження у сільськогосподарське виробництво енергозберігаючих технологій із застосуванням регуляторів росту рослин. Регулятори росту і розвитку рослин у сучасних умовах набувають все більшого значення. Їх застосування в землеробстві, рослинництві та лісівництві дає результати, яких не можна досягнути іншими методами. Використання цих препаратів дозволяє повніше реалізувати генетичні можливості, підвищити стійкість рослин проти стресових факторів біотичної та абіотичної природи і в кінцевому результаті збільшити урожай і поліпшити його якість.

Сучасні регулятори росту поділяють на природні та синтетичні органічні речовини, яким властива значна біологічна активність і які у малих дозах змінюють фізіологічні і біохімічні процеси, ріст, розвиток й формуванні урожаю сільськогосподарських рослин, не спричиняючи токсичної дії. Зокрема, при внесенні

в рослину, вони включаються в обмін речовин і активізують фізіолого-біохімічні процеси, підвищуючи рівень життєдіяльності рослин [1–3].

Серед найбільш відомих регуляторів росту рослин у сільськогосподарському виробництві являються ретарданти. Ретарданти — синтетичні регулятори росту і розвитку інгібіторного типу, що здатні уповільнювати ріст рослин не викликаючи при цьому аномальних відхилень. Це численна група різних за будовою хімічних сполук, що об'єднані загальними ознаками генетичних фізіологічних і морфологічних ефектів та способом дії. Ці речовини здатні вкорочувати і потовщувати стебло, зменшуючи схильність до вилягання, посилювати ріст кореневої системи без втрат для генеративних органів, підвищувати продуктивність рослин та їх стійкість до несприятливих факторів середовища.

За способом дії ретарданти поділяють на 5 груп:

Онїєві сполуки – четвертинні солі амонію, фосфонію і сульфонію – хлормекватхлорид, бромхолінхлорид, мепікватхлорид, мепікватхлорид, АМО 1618, фосфон D, морфол, пікс;

Гідразинпохідні препарати з діючою речовиною - N,N-диметилгідразин бурштинової кислоти - ДЯК, ГМК-натрію, алар-85, кілар-85, В-9;

Тріазолпохідні препарати – паклобутразол, уніконазол, BAS-111, триапентанол, тебуконазол, амізол, азовіт;

Етиленпродуценти – 2-ХЕФК, декстрел, етрел, гідрел, дигідрел, кампозан М, етеверс, церон, етефон.

Дихлорізобутирати – ДХІБ, ФВ-450, МЕНДОК.

Найбільш часто в практиці сільськогосподарства використовують четвертинні солі амонію, тріазолпохідні і етиленпродуценти. Преспективи застосування етиленпродуцентів визначається тим, що їх дія реалізується через нативний продукт обміну речовин – етилен [2]. Це дозволяє зменшити екологічне навантаження на середовище та виключає можливість токсикологічного забруднення продукції.

Останім часом припарати тріазолпохідні і четвертинні солі амонію використовують для перерозподілу потоків асимілятів в рослині з метою оптимізації продукційного процесу. При цьому завдяки інгібування росту вегетативних органів рослини надлишок асимілятів спрямовується на карпогенез – формування і ріст плодів, а значить призводить до підвищення урожайності.

Разом з тим роботи такого плану малочисельні і охоплюють лише незначний перелік сільськогосподарських культур. Узв'язку з цим преспективним є поглибленим вивчення впливу ретардантів цієї групи на морфогенез, ростові процеси та продуктивність сільськогосподарських культур.

Список використаних джерел

1. Анішин Л.А. Регулятори росту рослин: сумніви і факти / Л.А. Анішин // Пропозиція. 2002. – №5. – С. 64-65.
2. Кур'ята В.Г. Ретарданти – модифікатори гормонального статусу рослин / В.Г. Кур'ята // Фізіологія рослин: проблеми та перспективи розвитку: Ф 50 у 2т. / НАН України, Ін-т фізіології рослин і генетики, Українське товариство фізіологів рослин; голов. ред. В.В. Моргун. – К.: Логос, 2009. – С. 565-587.
3. Калінін Л.Ф. Застосування регуляторів росту в сільському господарстві / Л. Ф. Калінін //К.: Урожай, 1989. – 168с.